

Η Τζένη και η Ιφιγένεια διαβάζουν για τη γραφή

Ιφιγένεια: Τι διαβάζεις, Τζένη;

Τζένη: Ο Κώστας μου δάνεισε ένα πολύ ωραίο βιβλίο. Μιλάει για τις γλώσσες και τα αλφάβητα. Να, κοίτα τι γράφει εδώ για την αρχαία Αίγυπτο!

«2319 π.Χ.

Ο Φθα Αμπουέ ζίνει το κεφάλι του απελπισμένος μπροστά σε μια πέτρα όπου είναι χαραγμένα 600 σημάδια. Ο δάσκαλος του εξηγεί ότι το καθένα από αυτά τα σημεία που πρέπει να μάθει συμβολίζει μια ιδέα. Είναι ιδεογράμματα. «Να, αυτό το σημάδι, ας πούμε, που μοιάζει με στάχυ, συμβολίζει τη γεωργία!» «Δηλαδή αυτό που γράφουμε δεν έχει σχέση με αυτό που προφέρουμε, αλλά με αυτό που σκεφτόμαστε!» ρωτάει ο μικρός, «Ακριβώς». «Οχού, άπτε να θυμάσαι κάθε φορά ποιο σύμβολο εκφράζει την ιδέα που θέλεις να πεις».

- 1) Γιατί είναι δύσκολο για τον Φθα Αμπουέ να μάθει τα ιδεογράμματα;
- 2) Τι συμβόλιζε το καθένα από αυτά;

Ιφιγένεια: Άραγε γράφουν ακόμα και σήμερα κάποιοι με ιδεογράμματα;

Τζένη: Οι Κινέζοι χρησιμοποιούν ιδεογράμματα. Κάποια παιδιά στο σχολείο μας μαθαίνουν κινέζικα και μας έδειξαν μερικά σύμβολα. Επίσης, και οι Γιαπωνέζοι χρησιμοποιούν ιδεογράμματα.

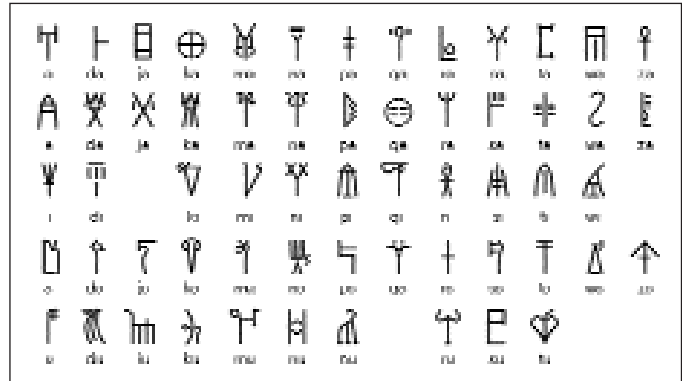

Ιερογλυφικά στη Μινωική Κρήτη

Ιφιγένεια: Κοίτα, Τζένη! Αυτά εδώ τα σύμβολα τα ξέρεις;

Τζένη: Όχι. Τι είναι;

Ιφιγένεια: «Είναι ένα σύστημα γραφής που το χρησιμοποιούσαν στη μινωική Κρήτη. Η γραφή αυτή λέγεται Γραμμική Β'. Την αποκρυπτογράφησε, δηλαδή, τη διάβασε, ο Άγγλος Michael Ventris το 1952».

Τζένη: Είναι δηλαδή αλφάβητο;

Ιφιγένεια: Όχι ακριβώς. Άκου τι λέει: «Η γραφή αυτή περιλαμβάνει σύμβολα που το καθένα δηλώνει και κάτι: το ανθρώπινο σώμα, όπλα, εργαλεία, όργανα, το σπίτι, το νοικοκυριό, μαγειρικά σκεύη, πλοία, τη γη, τον ουρανό και τόσα άλλα. Μερικά σύμβολα, όμως, απέδιδαν μια συλλαβή, όχι μια λέξη».

Τζένη: Πρέπει να είναι πάρα πολλά! Πού βρέθηκαν αυτά τα σύμβολα;

Ιφιγένεια: «Οι αρχαιολόγοι τα βρήκαν χαραγμένα πάνω σε πήλινες πινακίδες, στις ανασκαφές στην Κνωσό και σε άλλα μέρη της Κρήτης».

Τζένη: Α! Μου έδωσες μια ωραία ιδέα! Όταν πάμε στο Ηράκλειο, να επισκεφτούμε το Αρχαιολογικό μουσείο για να τις δούμε;

Ιφιγένεια: Ναι, γιατί όχι; Κοίτα! Εδώ έχει τα σύμβολα που δήλωναν συλλαβές.

Τζένη: Τι λες; Να προσπαθήσουμε να γράψουμε κάτι στη Γραμμική Β';

Ιφιγένεια: Καλή ιδέα! Θα έχει πλάκα!

1) Τι είναι η Γραμμική Β';

2) Πού μπορεί κανείς να δει σήμερα τη γραφή αυτή;

Κλασική Αθήνα

Τζένη: Είπες ότι η Γραμμική Β΄ ήταν μια ελληνική γραφή. Οι αρχαίοι Έλληνες, όμως, χρησιμοποιούσαν αλφάβητο!

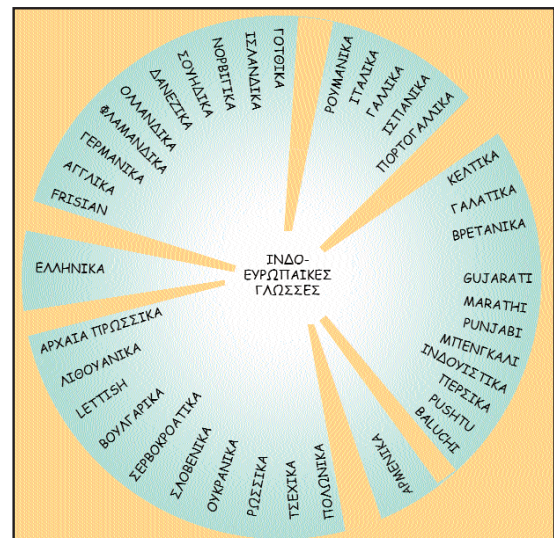
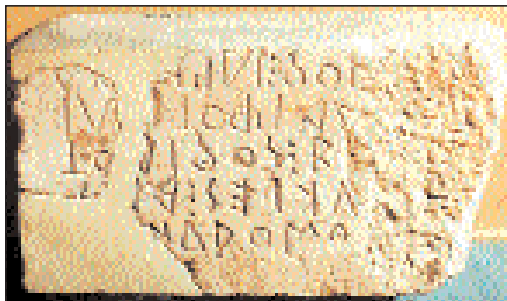
Ιφιγένεια: Ναι. Ένα αλφάβητο που το πήραν από τους Φοίνικες, πρόσθεσαν νέα γράμματα και έφτιαξαν το δικό τους. Για να δούμε τι λέει εδώ για τους μαθητές στην αρχαία Αθήνα!

«Κλασική Αθήνα»

Ο Αγαθοκλής, 7 χρόνων, μπαίνει φοιτητής στο δίδασκαλείο, όπου ο γραμματιστής¹ έχει ήδη αρχίσει να αφηγείται την Αργοναυτική Εκστρατεία. Είναι το μάθημα των μύθων, το αγαπημένο του Αγαθοκλή! Μέσα του όμως αγωνιά για την επόμενη ώρα, της γραφής-ανάγνωσης. Είχε να μάθει απέξω το αλφάβητο αντίστροφα από το «Ω» ως το «Α»! Αν τον σήκωνε, την είχε άσχημα. Στο «Μ» κολλούσε και δεν μπορούσε να πάει παρακάτω. Για καλή του τύχη όμως ο γραμματιστής τον βάζει να διαβάσει δύο γνωμικά και τρία ρητά. Ο Αγαθοκλής τα καταφέρνει μια χαρά!»

Τζένη: Κοίτα αυτές τις επιγραφές! Έγραφαν με κεφαλαία γράμματα και δεν χώριζαν τις λέξεις με κενά!

Ιφιγένεια: Ναι. Και, μάλιστα... «στις αρχές, έγραφαν από τα δεξιά προς τα αριστερά. Ύστερα έγραφαν «βουστροφηδόν» (από τα αριστερά προς τα δεξιά και ξανά προς τα αριστερά κ.ο.κ.) και μετά σταθεροποιήθηκε η φορά της γραφής από τα αριστερά στα δεξιά.»

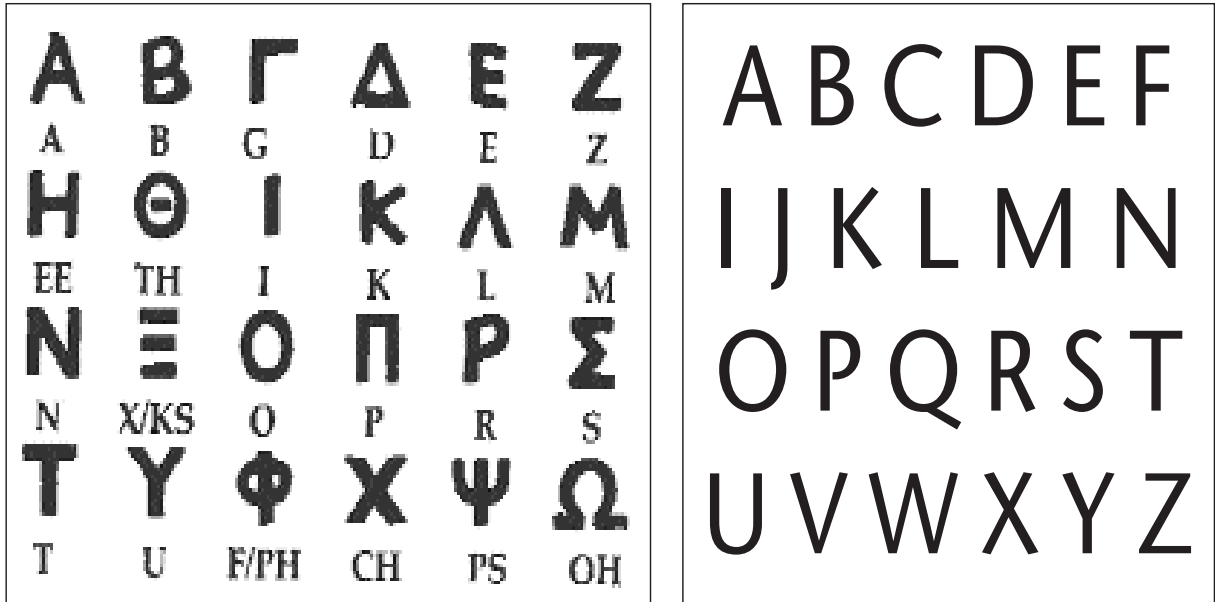
- 1) Από πού πήραν το αλφάβητο οι αρχαίοι Έλληνες;
- 2) Με ποιους τρόπους έγραφαν;

1. γραμματιστής: αυτός που δίδασκε στους μαθητές γραμματική

Σε ένα ρωμαϊκό σχολείο!

Τζένη: Ιφιγένεια, η δασκάλα μας είπε ότι οι Ρωμαίοι θαύμαζαν τον ελληνικό πολιτισμό και μάθαιναν ελληνικά.

Ιφιγένεια: Αλήθεια είναι! Για να δούμε τι γράφει γι' αυτούς το βιβλίο!

«Ρώμη, 152 μΧ.

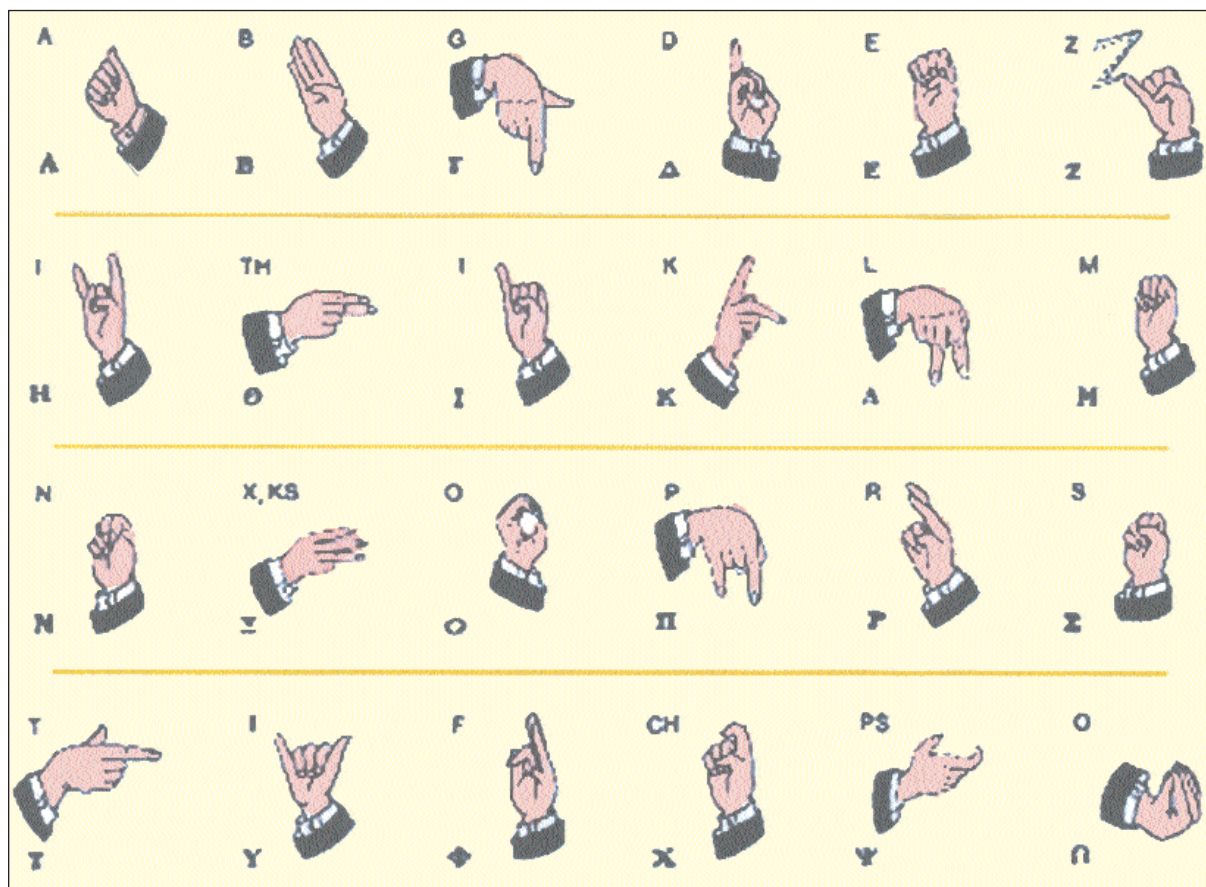
Δύο μαθητές 16 χρόνων συνομιλούν την πρώτη μέρα της σχολικής χρονιάς σε μια αίθουσα του σχολείου τους. «Φέτος θα κάνουμε και ελληνικά. Λες να είναι δύσκολα; Το ελληνικό αλφάβητο είναι διαφορετικό από το λατινικό! Άραγε, θα μπορέσουμε να διαβάσουμε την Οδύσσεια στα ελληνικά» «Κοίτα Αιμίλιο, εγώ τη διάβασα μια φορά στα λατινικά και μου φτάνει!»

- 1) Ποια γλώσσα θα κάνουν φέτος στο σχολείο οι μαθητές;
2) Χαίρονται ή όχι;
3) Ποιες γλώσσες μαθαίνεις στο σχολείο;

Νοηματική γλώσσα

Τζένη: Ιφιγένεια, άκου τι λέει εδώ. «Οι άνθρωποι μπορούν να επικοινωνούν μεταξύ τους με δύο διαφορετικούς τρόπους, με την ομιλία και με σήματα ή χειρονομίες. Σήματα και χειρονομίες, για παράδειγμα, χρησιμοποιούμε, όταν δεν μπορούν να μας ακούσουν ή όταν δεν μπορούμε να μιλήσουμε. Υπάρχουν, λοιπόν, αλφάβητα που δεν χρειάζεται να τα γράψεις, αλλά να τα σχηματίσεις με τις κινήσεις των χεριών. Μερικές κινήσεις μπορεί να είναι μια λέξη. Αυτή η γλώσσα ονομάζεται Νοηματική». Βλέπεις τις εικόνες;

Ιφιγένεια: Θα φτιάξω και εγώ μια λέξη!

- 1) Τι είναι η Νοηματική Γλώσσα;
- 2) Ποιοι τη χρησιμοποιούν;

ΤΑ ΡΗΜΑΤΑ ΣΕ -ΑΙΝΩ ΚΑΙ Ο ΑΟΡΙΣΤΟΣ ΤΟΥΣ

Αν και συνήθως **καταλαβαίνω** τα μαθηματικά, σήμερα στο μάθημα δεν **κατάλαβα** τίποτα.

- 1) - **α** καταλαβαίνω → κατάλαβα, μαθαίνω → έμαθα, παθαίνω → έπαθα,
πετυχαίνω → πέτυχα, τυχαίνω → έτυχα
- 2) - **ανα** ανασαίνω → ανάσανα, πεθαίνω → πέθανα
- 3) - **υνα** ακριβαίνω → ακρίβυνα, παχαίνω → πάχυνα
- 4) - **ηκα** βγαίνω → βγήκα, κατεβαίνω → κατέβηκα, μπαίνω → μπήκα
- 5) - **ησα** ανασταίνω → ανάστησα, βλασταίνω → βλάστησα, παρασταίνω → παράστησα

Προσοχή στα ρήματα: μένω, δένω, πλένω. Σχηματίζουν τον αόριστο σε έμεινα, έδεσα, έπλυνα.

